

JUNI 2019

Rettevejledning til eksamen i faget samfundsbeskrivelse B

1. år, økonomisk kandidateksamen

Besvarelsestid: 6 timer.

Opgaven skal besvares selvstændigt. Besvarelsen skal ske på dansk, men studerende kan uden særlig tilladelse svare på svensk eller norsk.

Tilladte hjælpemidler:

- Statistisk Tiårsoversigt 2018
- Befolkning og samfund
- Den offentlige sektor
- Danmarks økonomi siden 1980
- Handelspolitik, konkurrenceevne og udenrigsøkonomi
- Arbejdsmarkedspolitik
- Praktisk statistisk metode for økonomer
- Statens Låntagning og Gæld 2015 (bilag) og Statens Låntagning og Gæld 2018 (vedlagt)
- Danmarks Pengepolitik (vedlagt).
- Excel-ark med tabeller fra Statistisk 10-årsoversigt 2018 (vedlagt).

Generelle bemærkninger til alle tre delopgaver

- Af formålet med SAMF B fremgår blandt andet, at den studerende skal kunne udarbejde en rapport om et samfundsbeskrivende emne med angivelse af de statistiske begreber, herunder definitoriske forskelle, med såvel en beskrivende del som en forklarende del, herunder en klar sammenhæng mellem de to dele, samt fremstille besvarelsen i et klart og forståeligt sprog med en passende opstilling af tabeller og figurer.
- Af formålet med faget fremgår også, at den studerende skal kunne anvende regnearksprogrammet Excel i opgaveløsningen, herunder foretage vækstbidragsberegninger, ændringsberegninger samt udarbejde forskellige figurer søjlediagrammer, kurvediagrammer.
- Såfremt de fem krav til figurer og tabeller ikke overholdes, skal det trække meget ned.
- Definitioner for de data, som skal beskrives, skal medtages, ellers trækker det ned.
- Det skal trække ned, såfremt besvarelsen ikke fremstiller beskrivelsen i spørgsmål 1 systematisk og overskueligt, bl.a. ved at sondre mellem udviklingen set over hele perioden, en opdeling i relevante delperioder og fremhævelse af særlige udsving.
- Beskrivelserne af de enkelte komponenter skal fange de overordnede tendenser, ende- og vendepunkter samt evt. bestemte interessante observationer og beskrive udviklingen i de enkelte komponenter i relation til de øvrige. Det trækker ned, såfremt en studerende forfalder til lange ureflekterede beskrivelser af data.
- Særligt vedr. spørgsmål 2 i de tre delopgaver gælder, at en endeløs opremsning af fx politiske forklaringsfaktorer eller en henvisning til en konjunkturudvikling uden kobling til beskrivelsen af et bestemt nøgletal, og hvad den enkelte faktor betyder for denne, skal trække meget ned.
- De enkelte forklaringer skal så vidt muligt understøttes af data fra Statistisk Tiårsoversigt 2018 (STO). Såfremt der ikke understøttes af data, skal det trække ned.
- I forbindelse med alle spørgsmål skal anvendte kilde anføres, med angivelse af sidetal. Manglende dokumentation af forklaringer, fx opgivelse af kilde, trækker ned.
- De centrale figurer og tabeller skal fremgå af hovedteksten og må ikke blot være i bilag, såfremt det er tilfældet så trækker det ned.

Delopgave A

- 1. Beskriv udviklingen i eksport af tjenester til Tyskland, import af tjenester fra Tyskland, handelsbalancen for tjenester over for Tyskland for så lang en periode som muligt på baggrund af data i Tiårsoversigt 2018. Beskrivelsen skal indeholde mindst en figur.**
- 2. Forklar baggrunden for ovennævnte udvikling i spørgsmål 1 i samme periode, herunder også en beskrivelse af Danmarks eksportformåen over for Tyskland i forhold til tjenester.**

Af formålet med SAMF B fremgår blandt andet, at den studerende skal have viden om og kunne udvælge relevante definitioner vedr. de udenrigsøkonomiske statistikker samt have viden om og kunne udvælge relevante forklaringer på udviklingen i udvalgte udenrigsøkonomiske nøgletal.

Pensum er primært: Statistisk Tiårsoversigt (STO) og Handelspolitik, konkurrenceevne og udenrigsøkonomi (HKU).

Spørgsmål A.1 Beskrivelsen af udviklingen

Data og forbehold

- Definitionerne af de enkelte komponenter skal medtages, jf. HKU s. 112-113. Tjenester er bl.a. søtransport (rederier) og rejser, jf. HKU s. 112-113.
- Opgørelserne er foreløbige for årene 2014-2017 (dog ikke markeret i tabellen i STO), hvilket der skal tages forbehold for, hvilket betyder, at data i beskrivelsen fremadrettet kan blive ændret.
- Der skal tages forbehold for, at data er i årets priser og dermed påvirket af den løbende pris- og lønudvikling
- Det skal trække meget ned, såfremt der ikke er en kort omtale af definitioner, data og forbehold svarende til ovenstående.

Beskrivelse

- Der skal udarbejdes en figur, jævnfør opgaveformuleringen, der viser udviklingen i bruttoindtægter, bruttoudgifter og nettoindtægter. Hvis det ikke er tilfældet, skal det trække meget ned.

- Beskrivelsen skal som minimum omfatte niveauet i mia.kr. komplementeret med år-til-år-ændringer i mia.kr. i en figur, tabel eller en supplerende skriftlig præsentation. Hvis det ikke er tilfældet, skal det trække ned.
- Det trækker ned, såfremt der udelukkende gøres brug af indekstal, andele i pct. (fx i forhold til samlet import eller eksport) eller år-til-år ændringer, som er medtaget i beskrivelsen.
- Nettoeksporten er en restsum (indtægter – udgifter), hvorfor data i samme tidsserie kan være både over og under nul. Det trækker meget ned at beregne procentvise ændringer på data, som er positive og negative eller blot er stærkt svingende, fordi det ikke kan bruges til noget.
- Når der udelukkende er udarbejdet en tabel i rettevejledningen så skyldes det, at der er lettere at aflæse, når data skal kontrolleres efterfølgende.

Tabel A1 Import, eksport og nettoeksport af tjenester til Tyskland

Mia.kr.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	2015*	2016*	2017
Eksport	31	32	29	32	33	36	39	38	48	48	45
Import	43	44	40	39	44	47	41	40	43	41	44
Nettoeksport	-12	-12	-11	-8	-11	-10	-2	-3	5	6	1
År-til-år Ændring nettoeksport		0	0	3	-3	1	8	0	8	1	-5

Kilde: STO. s. 158.

- Eksporten falder fra ca. 31 mia.kr. til 29 mia.kr. i 2009, hvorefter den er stigende til ca. 45-48 mia.kr. i 2015-2017.
- Importen af tjenester falder fra ca. 43 mia.kr. i 2007 til ca. 39 mia.kr. i 2010, hvorefter den stiger til 47 mia. kr. i 2012, hvorefter den ligger stabilt mellem 40 og 44 mia.kr. gennem resten af perioden.
- Der er negativ nettoeksport i perioden 2007-2014, idet importen af tjenester er højere end eksporten, og i perioden 2015-2017 er der tale om positiv nettoeksport, idet eksporten højere end importen. Udviklingen fra negativ til positiv nettoeksport kan således primært henføres til en stigende eksport.

Spørgsmål A.2. forklaringer på udviklingen

- Der skal være særlig fokus på konjunkturudviklingen i perioden, hvilket som minimum skal beskrives ved den reale vækstrate i BNP. Relevansen af konjunkturudviklingen skal godtgøres, ved at give indtryk af forståelse for sammenhængen mellem udviklingen i BNP og efterspørgslen på importerede varer. Det skal trække væsentligt ned, hvis BNP-udviklingen i Danmark og Tyskland ikke omtales på en eller anden måde.

- Jf. STO s. 101 var der højkonjunktur frem til 2008, hvor den nuværende lavkonjunktur indtræder, som følge ikke mindst af den finansielle krise i såvel udlandet som i Danmark, som er markant i 2009. Under en højkonjunktur skabes øget indkomst, som bevirker øget efterspørgsel på tjenesteydelser til privat forbrug, særligt turisme (tjenesteimport), jævnfør STO s. 123 og STO s. 153 og 155, der viser, at der har været nettoudgifter til rejser, og nettoudgifterne har været voksende i perioden. Endvidere påvirkes forbrugskvoten også i en positiv retning under højkonjunktoren (2004-2007), hvilket også trækker tjenesteimporten op.
- Tilsvarende har højkonjunktoren i Tyskland, jævnfør STO s. 181, i samme periode også betydet en stigende eksport, om end den ikke er vokset ligeså hurtigt som tjenesteimporten, jævnfør beskrivelsen. Det er vigtigt, at forklaringerne på konjunkturudviklingen dokumenteres ved som minimum at henvise til STO s. 181.
- Adfærdsmæssige forklaringer f.eks. globaliseringen i form af større bruttotransaktioner af tjenester.
- Markedsmæssige forklaringer kan også være udviklingen i dollarkursen, idet en stor del af tjenester handler om søtransport, der som oftest handles i dollar.
- Der skal være en beskrivelse af Danmarks eksportformåen inden for tjenester overfor Tyskland med det relevante nøgletal samt fordele og ulemper ved at benytte data i Statistisk Tiårsoversigt til at analysere udviklingen i Danmarks eksportformåen (import fra Danmark/landets import i alt). Det skal tage udgangspunkt i STO s. 158, som også er vist i tabel A2, og HKU s. 74-77. Bemærk tidsrækken er 2006-2016. Frem mod 2009 øges eksportformåen overfor Tyskland, men efterfølgende er den faldet til et niveau mellem 1,37-1,42 pct. i resten af perioden.
- En ulempe er, at der er tale om et nulsumsspil, hvor nye lande automatisk fortrænger andelen til de lande, som allerede handler med det pågældende land. Et alternativ kan være at se på Danmarks eksportvækst over tid sammenlignet med andre lands tilsvarende eksportvækst over tid. Såfremt der ikke er en beskrivelse, kommentarer samt fordele/ulemper, så skal det trække meget ned, idet det fremgår af eksamensopgaven.

Tabel A2 Eksportformåen tjenester over for Tyskland

Pct.	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*	2016*
Antal	1,36	1,45	1,7	1,42	...	1,32	1,41	1,28	1,34	1,37	1,37

Kilde: STO s. 158. Anm. Begynder i 2006, som ikke er relevant i forhold til selve beskrivelsen. Der er ikke data for 2010 i kilden.

Delopgave B

- 1. Beskriv udviklingen i industriens rolle i dansk økonomi i forhold til beskæftigelsen og eksporten for så lang en periode som muligt på baggrund af data i Tiårsoversigten. Beskrivelsen skal blandt andet indeholde en figur og en tabel, der hver for sig beskriver udviklingen.**
- 2. Forklar baggrunden for ovennævnte udvikling i spørgsmål 1 i samme periode.**

Af formålet fremgår, at den studerende skal kunne redegøre for arbejdsmarkedsstatistikkerne og deres grundbegreber, samt kunne forklare udviklingen i udvalgte arbejdsmarkedsstatistiske nøgletal. Det fremgår også af formålet, at den studerende skal kunne redegøre for de udenrigsøkonomiske statistikker samt forklare udviklingen i udvalgte udenrigsøkonomiske nøgletal

Pensum er især: Statistisk Tiårsoversigt 2018 (STO), Arbejdsmarkedspolitik (AM), Handelspolitik, konkurrenceevne og udenrigsøkonomi (HKU) og Danmarks økonomi siden 1980 (DØS).

Spørgsmål B.1 Beskrivelsen af udviklingen

Data og forbehold

- Den studerende skal vælge nationalregnskabets opgørelse af beskæftigelsen, fordi det definitorisk hænger sammen med produktionen og eksporten/udenrigsøkonomien (selvom der også er forskel mellem nationalregnskabets opgørelse af udenrigsøkonomien og udenrigshandlen med varer), og både beskæftigelsen og eksporten kan gøres op for samme periode.
- Såfremt den studerende benytter RAS, skal det trække ned, da den ikke er koblet op mod økonomien og fokuserer udelukkende på personer bosatte i Danmark, og dertil kommer, at den i STO kun dækker perioden frem til 2016 samt har et databrud mellem 2007 og 2008.
- Beskæftigede er baseret på data fra Nationalregnskabet, og der er tale om antal helårspersoner, det vil sige opgjort som beskæftigede i hele perioden, både selvstændige og lønmodtagere og er inkl. pendlere.
- Nationalregnskabsdata for beskæftigelsen er foreløbige for 2015-2017, hvilket der skal tages forbehold for, idet data i beskrivelsen kan ændre sig efterfølgende.
- Der skal tages forbehold for, at data vedr. udenrigshandlen med varer er foreløbige for 2017, hvilket betyder, at data i beskrivelsen fremadrettet kan blive ændret.

- Data for udenrigshandlen med varer er i årets priser, hvilket der skal tages forbehold for, idet data er påvirket af den løbende pris- og lønudvikling.
- Eksporten af industrivarer er opgjort fob, det vil sige værdien uden fragt, forsikringer m.v.
- Eksporten af varer og tjenester fra nationalregnskabet er opgjort på en anden måde, bl.a. inkl. merchanting, end eksporten af industrivarer, som tager sit udgangspunkt i udenrigshandlen med varer.
- Det skal trække meget ned, hvis der ikke er en omtale af definitioner, data og forbehold svarende til ovenstående, herunder betydningen af forbehold kan have for beskrivelsen.

Beskrivelse af udviklingen:

- Der skal udarbejdes en figur og en tabel, jævnfør opgaveformuleringen, der viser relevante nøgletal, som forklarer udviklingen i industriens beskæftigelse og eksport. Såfremt det ikke er tilfældet, skal det trække meget ned.
- Når der udelukkende er udarbejdet en tabel i rettevejledningen så skyldes det, at der er lettere at aflæse, når data skal kontrolleres efterfølgende.
- Beskrivelsen skal som minimum omfatte niveauet i antal tusinder for beskæftigelsen og i mia.kr. for handelsbalancen komplementeret med år-til-år-ændringer samt andele i forhold til henholdsvis beskæftigelsen i alt og eksporten af varer og tjenester i alt i en figur, tabel eller en supplerende skriftlig præsentation. Hvis det ikke er tilfældet, skal det trække ned.
- Alternativt til andelen i pct. af henholdsvis beskæftigelsen i alt og eksporten af varer og tjenester i alt kan være at beregne vækstbidrag. For eksportens vedkommende kan andelen i forhold til eksporten af varer i alt også benyttes, men det trækker dog lidt ned, da det ikke omfatter den samlede udenrigsøkonomi fx inkl. tjenester og merchanting.
- Det trækker ned, såfremt der udelukkende gøres brug af indekstal, andele i pct. eller år-til-år ændringer i beskrivelsen.

Tabel B1 Udviklingen i eksporten af industrivarer

Mia.kr.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*
Industrieksport	414	428	365	398	438	446	451	472	497	513	532
Ændring		15	-64	34	39	9	5	20	26	16	18
Andel i pct. af eksport af varer og tjenester*)	46,2	43,9	44,9	43,5	44,0	43,1	42,7	43,6	44,0	46,4	44,9

Kilde: STO s. 152 og s. 105. *) Brøkens tæller er industrieksporten baseret på Udenrigshandlen for varer, nævneren er eksport af varer og tjenester baseret på Nationalregnskabet.

- Eksporten falder fra 414 mia.kr. i 2007 til 365 mia.kr. i 2009, hvorefter den er stigende i resten af perioden til ca. 532 mia.kr. i 2017.
- Eksporten af industrivarer af den samlede eksport af varer og tjenester er faldende fra ca. 46,2 pct. i 2007 til ca. 42,7 pct. i 2013, hvorefter den igen er stigende nogenlunde til

samme niveau i 2016 som i 2007. I 2017 falder den lidt i forhold til 2016. Alt i alt nogenlunde den samme rolle i 2007 som i 2016/2017.

Tabel B2 Beskæftigelsen i industrien

1.000 pers.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*	2016*	2017*
Antal	362	364	317	289	289	283	278	280	283	286	291
Ændring i antal		2	-46	-28	0	-6	-5	1	4	3	5
Andel i pct. beskæftigede i alt	12,4	12,3	11,1	10,4	10,4	10,2	10,1	10,0	10,0	9,9	9,9

Kilde: STO s. 126.

- Beskæftigelsen i industrien stiger svagt fra 2007 til ca. 364.000 beskæftigede i 2008, hvorefter den er faldende frem til ca. 278.000 beskæftigede i 2013, med store fald i både 2009 og 2010, hvorefter det igen stiger, så niveauet er ca. 291.000 beskæftigede i 2017.
- Beskæftigelsen i industrien af den samlede beskæftigelse er faldende fra ca. 12,4 pct. i 2007 til 9,9 pct. i 2017, som udtryk for, at rollen har været faldende i perioden.

Spørgsmål B.2. Forklaringer på udviklingen

Konjunkturændringer

- Der skal også være en særlig fokus på konjunkturudviklingen i perioden, hvilket som minimum skal beskrives ved den reale vækstrate i BNP. Relevansen af konjunkturudviklingen skal godtgøres, ved at give indtryk af forståelse for sammenhængen mellem udviklingen i BNP i udlandet (de lande vi handler med) og efterspørgslen på industrivarer (eksporten) samt mellem udviklingen i beskæftigelsen og eksporten samt også BNP-udviklingen i Danmark. Det skal trække ned, hvis BNP-udviklingen i Danmark ikke omtales i den forbindelse.
- Der en højkonjunktur i 2007 i Danmark. Tilsvarende er der en stigning i indtjeningen i samme periode. Det sker helt frem til 2008, hvor den nuværende lavkonjunktur indtræder, som følge ikke mindst af den finansielle krise, som er markant i 2009, hvilket også påvirker eksporten af industrivarer.
- Tilsvarende har højkonjunktoren i de lande, hvor vi afsætter vores produkter, fx i EU, jævnfør ST s. 181, i samme periode også betydet en stigende eksport. Omvendt i den efterfølgende periode.
- For industrien handler det også om den globale konkurrencesituation. Industrien er i hård international konkurrence, hvilket kræver konstante forøgelse i produktiviteten – høj vækst eller ej. Det hænger godt sammen med en kraftigt stigende eksport efter 2009, hvorimod beskæftigelsen kun stiger svagt efter 2010. Danmark er blandt de mest konkurrencedygtige lande i verden, hvilket også gavner vores eksport og beskæftigelse. Jf. HKU kapitel 3.

Delopgave C

- 1. Beskriv udviklingen i indtægterne fra moms og afgifter for så lang en periode som muligt på baggrund af data i Tiårsoversigten. Beskrivelsen skal blandt andet indeholde en figur. Beskrivelsen skal også indeholde en beskrivelse af EU-reglerne om moms, herunder EU-mindstesatser for moms samt EU-reglerne for punktafgifter, herunder EU-mindstesatser for punktafgifter.**
- 2. Forklar baggrunden for ovennævnte udvikling i spørgsmål 1 i samme periode.**

Af formålet med SAMF B fremgår blandt andet, at den studerende skal have viden om og kunne udvælge relevante definitioner vedr. fx moms og de vigtigste afgiftstyper samt have viden om og kunne udvælge relevante forklaringer på udviklingen i udvalgte skatter.

Pensum er primært: Statistisk Tiårsoversigt 2018 (STO), Danmarks Økonomi siden 1980 (DØ) og Den offentlige sektor (DOS).

Spørgsmål 3.1 Beskrivelse af udviklingen

Data og forbehold

- Skatterne er, og derfor også moms og afgifter, obligatoriske ydelser som går til den offentlige forvaltning og service, uden at nogen form for modydelse, jf. STO s. 202.
- Afgifter af varer og tjenester er defineret ved at blive udløst ved omsætning på vare- og tjenestemarkederne. Disse afgifter, herunder momsen, påvirker varepriserne og reducerer derigennem borgernes realindkomst, jf. DOS s. 122.
- Momsen er en afgift af værditilvæksten i det pågældende omsætningsled. Momsen er EU-harmoniseret. Momsen er 25 pct. af salgssummen inkl. punktafgifter, jf. DOS s. 186. De øvrige definitioner fremgår af DOS s. 190-202
- Opgørelsen af skatter, dvs. bl.a. afgifter, herunder moms, er foreløbig for 2015-2017, hvilket der bør tages forbehold for, da data i beskrivelsen fremadrettet kan blive ændret.
- Tilsvarende bør der tages forbehold for, at data er i årets priser og dermed påvirket af den løbende pris- og lønudvikling.
- Det skal trække meget ned, såfremt der ikke er en kort omtale af definitioner, data og forbehold svarende til ovenstående.

Beskrivelse

- Jævnfør opgaveformuleringen, så er det et krav, at den studerende udarbejder en figur. Det skal trække meget ned, såfremt dette ikke er tilfældet.
- Når der udelukkende er udarbejdet en tabel i rettevejledningen så skyldes det, at der er lettere at aflæse, når data skal kontrolleres efterfølgende.
- Beskrivelsen skal dække både moms og afgifter hver for sig og i forhold til hinanden samt eventuelt udvalgte afgifter. Såfremt det ikke er tilfældet, skal det trække ned.
- Selve beskrivelsen skal som minimum omfatte niveauet i mia.kr., år-til-år-ændringen i en figur, tabel eller en supplerende skriftlig præsentation. Såfremt det ikke er tilfældet, skal det trække ned. Det trækker fx ned, såfremt der udelukkende er tale om brug af indekstal, eller det udelukkende er år-til-år ændringer, som er medtaget i beskrivelsen.
- Beskrivelsen skal også indeholde en beskrivelse af EU-reglerne om moms, herunder EU-mindstesatser for moms, fx må normalsatsen ikke være under 15 pct. Beskrivelsen skal også indeholde EU-reglerne for punktafgifter, herunder som minimum udvalgte EU-mindstesatser for punktafgifter, fx skal afgiften på blyfri benzin være på mindst på 2,68 kr. pr. liter. De fremgår af DOS s. 189 og 193. Såfremt det ikke er tilfældet, herunder udvalgte eksempler på sådanne mindstesatser, så skal det trække meget ned, idet det fremgår specifikt af opgaven. Det er ikke nok at skrive, at der findes sådanne mindstesatser.

Tabel C1 Moms, afgifter, udvalgte afgifter: niveau (mia.kr.) og år-til-år-ændring i pct.

Mia.kr.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*	2016*	2017*
Moms	175	174	168	172	176	182	181	186	190	197	205
Afgifter	106	97	87	93	95	97	100	99	103	105	104
heraf reg.afgift køretøjer	24	19	12	14	14	13	15	16	18	19	20
År-til-år ændring i pct.											
Moms		-0,4	-3,6	2,4	2,8	2,9	-0,1	2,5	2,2	3,8	3,7
Afgifter		-8,1	-10,9	7,5	1,6	2,4	3,3	-1,0	3,4	2,1	-1,1
heraf reg.afgift		-21,3	-37,9	14,5	0,2	-4,0	16,4	4,9	12,7	8,1	2,7

Kilde: STO. s 141.

- Momsen er faldende i perioden 2007-2009, hvor indtægterne udgør ca. 168 mia.kr. i 2009. Derefter er den generelt stigende i resten af perioden, særligt med højere vækstrater 2014-2017, og hvor indtægterne fra moms slutter på ca. 205 mia.kr. i 2017.
- Afgifterne følger generelt set samme mønster som moms, med undtagelse i 2014 og 2017. 106, 87 og 105.

- Registreringsafgiften for køretøjer falder fra ca. 24 mia.kr. i 2007 til ca. 12 mia.kr. i 2009. Frem til 2012 ligger den nogenlunde i samme niveau, hvorefter den er stigende frem til 2017, særligt med store stigninger i 2015. I 2017 udgør registreringsafgiften for køretøjer ca. 20 mia.kr.

Spørgsmål C.2. Forklaringer på udviklingen

Konjunkturændringer

- Mange studerende vil inddele konjunkturerne i delperioder, hvilket er positivt, da det er med til at skabe struktur i besvarelsen. Høj vækst i 2007 og lavvækst fra 2008 til 2013 og herefter højkonjunktur 2014-2017. Og med 2009 som et særligt kedeligt år med en negativ vækst i BNP på 4,9 pct., jf. STO s. 105.
- Såfremt besvarelsen tager afsæt i konjunktursituationen, bør det i årsagsforklaringen slås fast, at der er en direkte sammenhæng mellem væksten i økonomien og ændringer i de samlede afgifter, momsen og de udvalgte øvrige afgifter, fx registreringsafgiften på køretøjer. Når der er højkonjunktur, vil omsætningen være højere og dermed udløse mere moms og flere afgiftsindbetalinger. Omvendt når der er lavkonjunktur, hvilket svarer overens med tabel C1.

Institutionelle ændringer

- Bilsalget og dermed registreringsafgiften på køretøjer stiger bl.a. i 2015 som følge af en omlægning og generel sænkning af registreringsafgiften for personbiler, jf. STO s. 219, herunder dog også en indførelse af registreringsafgift for el-biler, hvilket udløser en meget stor efterspørgsel efter sådanne biler i 2015.
- I 2012 blev afgifterne på øl, vin, cigaretter og sukkerholdige varer sat op, jf. DØS s. 145, hvilket alt andet lige er med til at forklare stigningerne i provenuet fra afgifter.
- I 2013 skete der en nedsættelse af afgifter på øl og sodavand, herunder en fuldstændig fjernelse af sodavandsafgiften i 2014, jf. DØS s. 145, hvilket alt andet lige i har været med til at mindske vækstraten i indtægterne fra afgifterne. Derudover blev energiafgifter på erhvervene og husholdningerne også nedsat i 2014.